

whakaora. Mehemea he hiahia no tatou kia haere tonu te oha a nga tangata kua ngaro atu nei ki te po, me whakaputa e tena, e tena, o te hunga e tango ana i ta tatou pepa, tona kaha ki te whakarite i enei mea e rua :—

(1) Kia kaha tena, tena ki te utu mai i te 5/- mo tana pepa ia tau, ia tau.

(2) Kia kaha hoki tena, tena, ki te tohe ki tetahi atu tangata kaore nei ano i tango i te pepa, kia tango. Ma te tokomaha hoki o nga tangata tango ka ora te pepa.

E 400 atu ano nga tangata kei te toe katahi ka ora ta tatou pepa. Mehemea tena tangata, tena tangata o te 400 e tango nei inaianei e mea ana me whakamatau abau ki te tohe i tetahi tangata *kotahi* kia tango i te pepa, kua eke ki te tokomaha o nga tangata e hiahiaia nei ; kua ora hoki ta tatou taonga. He maha nga pepa hou kua ara ake inaianei kati kaore e pai kia mate tenei, te mea pakeke. Kati e te hunga e korero ana i cnei kupu kia kaha ki te awahina i ta tatou taonga.

TE WHARE I MANUTUKE.

KUA mutu te mahi a nga kamura pakeha i te whare karakia o Manutuke, ko te taha ki nga Maori e toe ana inaianei. Ko nga taha katao o te whare he mea pakehi, parua atu ai hoki a waho ake e nga pereki ki te kohatu. Ki te titiro atu me te mea he raima katao a waho. Ko runga he mea uhi ki te peroti. He hanga atahua ki te matakitaki atu. Ko nga whakairo mo roto kei te mahia e nga tohuna. Ko nga paewai kua oti, ko nga pou katahi ano ka timata. Ko te take i roa ai na te roa mai o nga rakau i te mira i Taupo. No te 22 o nga ra o te marama nei katahi ano nga mea tuatahi, tekau nga pou, ka tae mai. Kati kei te mahi nga tohuna inaianei. E wha tekau katao nga pou hei whakairo tangata.

Nga whakaatu mai o Amerika kei te nui te marangai ki reira. Ko te awa nui o tana whenua kua toha i ona parenga, kua horapa atu ki te parae. Tetahi waipuke nui tenei. Nga taone katao e tata ana ki tana awa, kua ngaro katao i te wai. Ko nga poti niuhini o runga i tana awa kei nga tiriri o nga taone e rere ana, e rapu tangata ana. he mau ki nga wahi maroke. Ki nga whakaatu mai kua 100,000 nga mea kua kore he kainga.

TE OPE A TUWHAKAIRIORA I MURI I TE HOKINGA O APANUI ME TANA OPE I TE HINGANGA O NGATIPOROU I TE MANIAROA.

I MURI i a Apanui ka whakaaro a Tuwhakairiora he ope mana kia iti, kia taea ai te "whana-ihu-waka," kia rongo ai hoki ki te "tohu." Ka kiia e ia ma te Hokowhitu o Ngatinua ia e kawe ki te mate o tona tama o Te Aowehea, ki te mate hoki o Kuku, o Korohau, o Rongotangatake me Ngatiporou katao e takoto mai ra i te Maniaroa. Ko nga whakatauki o te iwi nei, "ko Ngatinua-kaiputahi," "ko te Hokowhitu-rakaumatapiko," "ko Ngaitane-hikupotakataka," ko nga Paniwhaniwha ngau puraho a Te Aotauru." Ka whakaetia e te Hokowhitu o Ngatinua. Ka tae ki te wa mo te baere, na te Hokowhitu nei ano te waka, ko Teruru-a-tarapika te ingoa. Te taenga ki Awatere ka u ki te waha o Rerekohu (he Hutukawa). E tu nei ano taua Hutukawa, ko te waha o Rerekohu te ingoa. Ka hui te Hokowhitu nei ki te pa o Tuwhakairiora ki Okauwharetoa. Ka mahia nga Iho taua me te Awa-moana. Ko Tuwhakairiora i tenei wa kua kaumatatia, engari ko te tohu mo te riri kei te mana tonu. Ka tae ki te ra e manū ai i reira a Rongoitekai. Kua rongo ia ki te toa o Tutawhiwhirangi, he rangatira no te Whanau-a-apanui, e korerotia ana. Ka pa te boto me te manako ki a ia. Ka tu ia ki runga ka tohu i tona taiaha, "Na Tutawhiwhirangi rawa te pea taiaha ki au hikitia rawatia e au, ko Tutawhiwhirangi." Nona e whakatu ra i tona taiaha ka rere te pakauroroha i ona waewae, no tona kianga i te kupu ra, "ko Tutawhiwhirangi," ka pa i te rapa o tona taiaha, takoto ana i tona araro. Ka tiro iho ia e whakamakaka ana, karia tonutia e ia te whakaumu. E mau nei ano te ingoa o taua wahi, "Ko te whakaumu o tangata pakauroroha a Rongoitekai." Eke tonu atu ia ki te ihu o te waka, e kiia ana he eke waka. Ko ia anake te tangata i eke ki runga i te waka o Ngatinua, me te tipuna me Tuwhakairiora. Koia pea i tukua ai e Ngatinua, na Tuwhakairiora i karanga te Hokowhitu nei hei ope mana.

Ka hoe ra te Hokowhitu nei, abiahi rawa atu i waho o Whangaparaoa, konenehu rawa atu i waho o Whaka, katahi ka kaha te hoe. Kua tae ki te wahi i tohutobutia ra e Apanui te ahi a tona tama a Rahuitao e ka ana i uta. Ka mohio a Tuwhakairiora koia ra. Ka u te waka ki uta, ka patua a Rahuitao, ka mate. Ka mahia e Ngatinua, ka whakaatamiratia ki runga i te waka, ka karakitia. Te ingoa o taua karakia he Koanga-amu, ana, he karakia